

Τι ειπώθηκε στο 24ο διαNEOσις Live για την Κυκλική Οικονομία στην Ελλάδα

*Η δημόσια διαδικτυακή συζήτηση της διαNEOσις πραγματοποιήθηκε την Τρίτη
1/11/2022*

Την Τρίτη 1 Νοεμβρίου, η διαNEOσις διοργάνωσε μια δημόσια διαδικτυακή συζήτηση για την κυκλική οικονομία στην Ελλάδα, με αφορμή τη δημοσίευση [σχετικής έρευνας](#) που εκπόνησε για λογαριασμό της το IOBE. Μπορείτε να παρακολουθήσετε ολόκληρη τη συζήτηση [εδώ](#).

Στη συζήτηση, την έναρξη της οποίας χαιρέτισε ο Γενικός Διευθυντής της διαNEOσις **Διονύσης Νικολάου** και συντόνισε ο Διευθυντής Περιεχομένου της διαNEOσις **Θοδωρής Γεωργακόπουλος**, συμμετείχαν οι: **Πέτρος Βαρελίδης**, Γενικός Γραμματέας Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, **Δημήτρης Παπαστεργίου**, Πρόεδρος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ) και Δήμαρχος Τρικκαίων, **Νίκος Χαραλαμπίδης**, Γενικός Διευθυντής του Γραφείου της Greenpeace στην Ελλάδα, **Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου**, Γενικός Διευθυντής του Συμβουλίου ΣΕΒ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, **Έφη Τριτοπούλου**, Πρόεδρος της NoWaste21 και **Ηλίας Ντεμιάν**, Ερευνητής IOBE σε θέματα περιβαλλοντικών οικονομικών και μέλος της ομάδας έργου.

Ο Γενικός Διευθυντής της διαNEOσις **Διονύσης Νικολάου** αναφερόμενος στην έρευνα της διαNEOσις υπογράμμισε ότι αυτή έχει στόχο «*να κατανοήσουμε τι είναι κυκλική οικονομία, πώς επηρεάζει τη ζωή και το περιβάλλον μας, αλλά και να προσδιορισθεί η μακροχρόνια στρατηγική που θα μας επιτρέψει να ελαχιστοποιήσουμε τη χρήση πόρων και να μετασχηματίσουμε το υπάρχον μοντέλο της γραμμικής παραγωγής σε κυκλικό χωρίς να περιορίζεται η διαδικασία ανάπτυξης προς όφελος των καταναλωτών, των επιχειρήσεων και του περιβάλλοντος*». Τόνισε, ακόμα, το γεγονός ότι η μετάβαση προς την κυκλική οικονομία «*απαιτεί την ανάπτυξη καινοτόμων και αποτελεσματικών τρόπων παραγωγής και προπάντων νέες καινοτόμες συμπεριφορές της καθημερινότητας*». Κλείνοντας, είπε ότι «*η μελέτη αυτή, όπως κάθε μελέτη της διαNEOσις, πέρα από διαπιστώσεις περιλαμβάνει και προτάσεις πολιτικής, που ευελπιστούμε ότι μπορούν να συνεισφέρουν στη βελτίωση των επιδόσεων της χώρας μας σε όλους τους δείκτες της κυκλικότητας*».

Τον κύκλο των τοποθετήσεων άνοιξε ο **Ηλίας Ντεμιάν**, ο οποίος ως μέλος της ερευνητικής ομάδας της [μελέτης για την κυκλική οικονομία](#), παρουσίασε κάποια από τα βασικά ευρήματα και συμπεράσματά της. Αρχικά, επισήμανε το **διπλό σκοπό της έρευνας**: 1) η ανάδειξη ευκαιριών και προκλήσεων της μετάβασης στο νέο υπόδειγμα της κυκλικής οικονομίας, και 2) η εκτίμηση της οικονομικής επίδρασης από μια πορεία επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί. Ορίζοντας την κυκλική οικονομία είπε «*ότι αυτή θέλει να μας αναγκάσει να μειώσουμε τη σπατάλη πόρων, κατά την εξόρυξη πρώτων υλών, στην*

παραγωγή και στην κατανάλωση». Ο κ. Ντεμιάν τόνισε ότι «η μετάβαση από το γραμμικό στο κυκλικό υπόδειγμα παραγωγής δημιουργεί επιχειρηματικές και οικονομικές ευκαιρίες με σημαντικά κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη, αλλά και προκλήσεις για υφιστάμενες παραγωγικές και κοινωνικές δομές». Μιλώντας για την περίπτωση της Ελλάδας παρατήρησε ότι στη χώρα «περιορίζεται η συνολική κατανάλωση υλικών πόρων και η εγχώρια εξόρυξη -ωστόσο αυξάνονται οι εισαγωγές υλικών», καθώς και ότι η κατά κεφαλήν παραγωγή σε αστικά στερεά απόβλητα (ΑΣΑ) είναι υψηλότερη από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Όσον αφορά την ανακύκλωση, η Ελλάδα βρίσκεται σε πορεία σύγκλισης με την ΕΕ27 στην ανακύκλωση συσκευασιών, ωστόσο, απαραίτητη είναι η επιτάχυνση σε πλαστικά, γυαλί και ξύλο. Επίσης, υπογράμμισε ότι ο βαθμός κυκλικότητας υλικών στην Ελλάδα, παρά τη σχετική πρόοδο, υπολείπεται σημαντικά του μέσου όρου στην ΕΕ-27. Σημείωσε πως έχουν αναγνωρισθεί οι επενδυτικές ανάγκες για επίτευξη των εθνικών στόχων, ενώ ανέλυσε τη διαθεσιμότητα χρηματοδοτικών πόρων τόσο από εθνικές όσο και από ευρωπαϊκές πηγές. Μίλησε για τα σημαντικά οφέλη όπως αυτά εκτιμήθηκαν από τους ερευνητές και με όρους επίδρασης στο ΑΕΠ και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Συνοψίζοντας τα βασικά μηνύματα της μελέτης, ανέφερε τα εξής: 1) Υστέρηση σε θέματα διαχείρισης στερεών αποβλήτων, 2) Πίεση στα φυσικά οικοσυστήματα (ταφή, ανεξέλεγκτη καύση κτλ.), 3) Περιορισμένη ζήτηση από τη βιομηχανία για δευτερογενείς πρώτες ύλες, 4) Επενδύσεις σε υποδομές διαχείρισης και αλλαγή στο παραγωγικό πρότυπο, 5) Διαθέσιμοι χρηματοδοτικοί πόροι, και 6) Όφελος για την ελληνική οικονομία (χρήση εγχωρίως παραχθέντων ανακυκλωμένων υλικών). Τέλος, περιέγραψε τις προτάσεις πολιτικής, οι οποίες καταγράφονται στην μελέτη.

Τον λόγο στη συνέχεια έλαβε ο Πέτρος Βαρελίδης, ο οποίος, ξεκινώντας την τοποθέτησή του, τόνισε ότι «δεν χωράει αμφιβολία ότι ο πλέον προβληματικός κλάδος αυτή τη στιγμή και διαχρονικά, σε ότι αφορά το περιβάλλον, παραμένει δυστυχώς η διαχείριση των αποβλήτων», καθώς για να αλλάξει ριζικά η κατάσταση «απαιτείται χρόνος, προσπάθεια, χρήμα, για μεγάλο διάστημα δεδομένου ότι οι ανάγκες σε υποδομές είναι πολύ σημαντικές και του μεγάλου χρόνου ωρίμανσης που απαιτείται για τις επενδύσεις αυτές». Αναφερόμενος στις παρεμβάσεις της κυβέρνησης σε θεσμικό επίπεδο, μίλησε για τους νόμους 4819/2021 για τη διαχείριση αποβλήτων και 4736/2020 για τα πλαστικά μίας χρήσης, αλλά και στην πίεση για κωδικοποίηση της νομοθεσίας και σε εκσυγχρονισμό με σειρά διατάξεων που διευκολύνουν την προώθηση της κυκλικής οικονομίας. Ωστόσο, όπως υπογράμμισε ο Γενικός Γραμματέας «η πραγματικότητα πάλι είναι ότι όλο το πρόβλημα στην Ελλάδα δεν είναι η θέσπιση νόμων αλλά είναι η αδυναμία που υπάρχει στην πλήρη και συστηματική εφαρμογή της νομοθεσίας». Για την αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού, είπε ότι έχουν δημιουργηθεί πρόσθετες θεσμικές παρεμβάσεις για να ενισχυθεί το ελεγκτικό κομμάτι. Όσον αφορά την ανακύκλωση σημείωσε ότι «σίγουρα δεν είναι στο επίπεδο που θα θέλαμε» και πρόσθεσε ότι ο ΕΟΑΝ είναι υποστελεχωμένος σε αριθμό πραγματικά παραγωγικών υπαλλήλων και ότι αντιμετωπίζει δυσκολίες σωστής ρύθμισης της αγοράς και καθυστερήσεις στην υλοποίηση των κανονιστικών διατάξεων. Αναγνώρισε ως θετικά βήματα προς την αλλαγή της εικόνας, τη θέσπιση των συστημάτων σε νέα ρεύματα προϊόντων αποβλήτων, τις διατάξεις σχετικά με την υποχρεωτική χωριστή συλλογή των βιοαποβλήτων, το σύστημα «πληρώνω όσο πετάω» και το τέλος ταφής. Τέλος, τόνισε την ανάγκη για ευέλικτες εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων «έτσι ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν και την τωρινή κατάσταση, τα σύμμεικτα απόβλητα, αλλά και την αυριανή

κατάσταση όπου, θέλουμε να πιστεύουμε, ότι θα έχει αυξηθεί σημαντικά η χωριστή συλλογή».

Ο Δημήτρης Παπαστεργίου, ορμώμενος από την εμπειρία και την ιδιότητά του, μίλησε για τη στάση της τοπικής αυτοδιοίκησης και το πώς αυτή τοποθετείται μέσα στο θέμα της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία σήμερα. Ξεκίνησε λέγοντας ότι «την ώρα αυτή στην Ελλάδα πληρώνουμε τη διαχρονική ατολμία, αλλά και την αλλαγή στρατηγικής κατεύθυνσης στο κομμάτι της διαχείρισης απορριμμάτων» και έφερε το παράδειγμα της μονάδας επεξεργασίας των Τρικάλων που εξυπηρετεί δέκα δήμους. Επίσης, παρατήρησε ως ενδιαφέρον στοιχείο «που προκύπτει από τους πίνακες της μελέτης πως οι χώρες που έχουν πολύ μικρό ποσοστό ταφής είναι αυτές οι οποίες χρησιμοποιούν την ενεργειακή αξιοποίηση των απορριμμάτων» και προσέθεσε ότι «όντως ως χώρα δεν πρέπει να υπερηφανευόμαστε για το ντροπιαστικό 20% της ανακύκλωσης, όταν η Ευρώπη είναι στο 40%, όμως θα πρέπει να δούμε πίσω από τα νούμερα, τις ευθύνες του ίδιου του ελληνικού κράτους το οποίο ποτέ δεν έβαλε πραγματικά το δάκτυλο επί τον τύπον των ήλων». Υπογράμμισε το γεγονός ότι οι δήμοι δεν έχουν τους μηχανισμούς, παρά μόνο κάποια πιλοτικά προγράμματα, να διαχειριστούν τα ανακυκλώσιμα απορρίμματα γιατί δεν έχουν υλοποιηθεί ούτε τα κομμάτια του ΕΣΠΑ που αφορούν στη διαλογή στην πηγή. Μίλησε, επίσης, για την ανάγκη προς την αλλαγή νοοτροπίας απέναντι στην ανακύκλωση, την ενοποίηση των συστημάτων ανακύκλωσης που διαχειρίζεται ο ΕΟΑΝ, καθώς και την ενημέρωση στα σχολεία.

Ο Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου, ξεκίνησε την τοποθέτησή του τονίζοντας την αξία της κυκλικής οικονομίας και στους τρεις άξονες της βιώσιμης ανάπτυξης, στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία. Χαρακτηριστικά είπε ότι «η κυκλική οικονομία είναι αναγκαία: όπως δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να εκπέμπουμε αέρια του θερμοκηπίου με τους ίδιους ρυθμούς, έτσι δεν μπορούμε να αναλώνουμε και τους φυσικούς πόρους μας. Το ζήτημα είναι πώς θα γίνει πράξη». Αναφερόμενος στο υφιστάμενο ευρωπαϊκό πλαίσιο, ανέφερε ότι αυτό δημιουργεί ένα ασύμμετρο ανταγωνιστικό κόστος για τις επιχειρήσεις. Για να προχωρήσει η μετάβαση προς την κυκλική οικονομία, όπως είπε, η χώρα δεν χρειάζεται περαιτέρω νομοθεσία είτε από τις ευρωπαϊκές οδηγίες είτε από τον εθνικό σχεδιασμό. Ωστόσο, ο κ. Κωνσταντίνου πρόσθεσε ότι «αυτή η πληρότητα πρέπει να γίνει απλότητα» μέσω του σωστού συντονισμού της υλοποίησης και της ιεράρχησης των προτεραιοτήτων. Κλείνοντας, έθεσε τέσσερα ζητήματα που σχετίζονται με την κυκλική οικονομία, από επιχειρηματική οπτική: 1) Απουσία ζήτησης υπηρεσιών με κυκλικά χαρακτηριστικά - χάσμα γνώσης μεταξύ προθέσεων και πράξεων, 2) Καταγραφή και μέτρηση - ανάγκη για παρατηρητήριο δεικτών, 3) Θέσπιση κοινών προδιαγραφών και 4) Μέριμνα για αδειοδοτήσεις και ελέγχους - υλοποίηση μητρώων επιθεωρητών και αξιολογητών Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ). Τέλος, μοιράστηκε ότι ο ΣΕΒ μόλις ξεκίνησε μια δομημένη καταγραφή της γνώσης και της ετοιμότητας που έχει η ελληνική επιχειρηματικότητα στην κυκλική οικονομία.

Στη συνέχεια, η Έφη Τριτοπούλου παρουσίασε συγκεκριμένες δράσεις και παραδείγματα για το πώς μοιάζει η κυκλική οικονομία στην πράξη. Αρχικά, υπογράμμισε την ανάγκη για κατεύθυνση «πού θέλουμε να πάμε;», και επισήμανε ότι «σήμερα θάβουμε το 80% των απορριμμάτων και θα πρέπει μέσα σε επτά χρόνια να φτάσουμε στο 10%. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, και ο δημόσιος τομέας και ο ιδιωτικός τομέας, να

επανασχεδιάσουμε κάποιες δράσεις με υπευθυνότητα προς το περιβάλλον». Έδωσε παραδείγματα από τον **ιδιωτικό τομέα**, σημειώνοντας ότι είναι σημαντικό ειδικά οι μεγάλες επιχειρήσεις έχοντας και τους πόρους να βοηθήσουν και τις μικρότερες επιχειρήσεις έτσι ώστε να ενισχυθεί το πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας. Ενδεικτικά αναφέρθηκε στην εναλλακτική διαχείριση καπνικών προϊόντων και την επιχειρηματική πρωτοβουλία ανακύκλωσης “[Nothing to Waste](#)”, οι οποίες αναδεικνύουν την αξία της συνεργασίας, της εκπαίδευσης, της ενημέρωσης, αλλά και τη αξιολόγηση και βελτιστοποίησης των προγραμμάτων με στόχο το καλύτερο αποτέλεσμα.

Ο **Νίκος Χαραλαμπίδης** ολοκλήρωσε τον κύκλο των τοποθετήσεων, δίνοντας μια συνολική εικόνα του θέματος και σε σύγκριση με το την κατάσταση σε άλλες χώρες, επισημαίνοντας την παραδοχή ότι η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα «*δεν είναι καλή*». Θύμισε ότι, στη συζήτηση για την κυκλική οικονομία, «*η ανακύκλωση είναι αρκετά χαμηλά στην ιεραρχία. Μιλάμε πρώτα για τη μείωση της παραγωγής απορριμμάτων, την επαναχρησιμοποίηση των απορριμμάτων, στη συνέχεια την ανακύκλωση και έπειτα την ταφή και την καύση*». Επίσης, όσον αφορά τη λεγόμενη ενεργειακή αξιοποίηση ξεχώρισε το συγκριτικό πλεονέκτημα της Ελλάδας ότι έχει τη **δυνατότητα να μην κάνει τα λάθη που έκαναν άλλες οικονομίες**, όπως το ότι η καύση πρέπει να είναι η τελευταία επιλογή στη διαχείριση απορριμμάτων. Υπογράμμισε ότι πρέπει να επικεντρωθούμε στο πώς ο συνδυασμός κίνητρο - αντικίνητρο μπορεί να λειτουργήσει. Συνέχισε δίνοντας ορισμένα «*λάθος*» παραδείγματα όπως η παραγωγή των ρούχων, η διαχείριση των ηλεκτρικών συσκευών και η σπατάλη τροφίμων, και κατέληξε η λύση είναι όχι τόσο στην ανακύκλωση, αλλά στο ότι «*τα πράγματα θα πρέπει να είναι λιγότερα*», ο επανασχεδιασμός δηλαδή του παραγωγικού και καταναλωτικού μας μοντέλου και **μάλιστα μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, με στόχο την μηδενική παραγωγή απορριμμάτων**. Κλείνοντας, τόνισε ότι «*αντί να κατηγορούμε τους συμπολίτες μας ότι έχουν χαμηλό δείκτη ευαισθητοποίησης, ας το γυρίσουμε ανάποδα και να δούμε ποια είναι τα συγκεκριμένα προγράμματα με τα οποία αυτοί ενεργοποιήθηκαν και να αντλήσουμε γνώση από αυτά*».

Ακολούθησε ένας **δεύτερος κύκλος τοποθετήσεων από τους ομιλητές**, οι οποίοι απάντησαν σε κάποιες από τις δεκάδες ερωτήσεις και τα σχόλια των συμμετεχόντων που είχαν διατυπωθεί κατά τη διάρκεια της συζήτησης. Πιο συγκεκριμένα, συζητήθηκαν θέματα όπως ο σχεδιασμός της εθνικής στρατηγικής προς την κυκλική οικονομία, η ανάπτυξη των υποδομών, η εκπαίδευση και η ευαισθητοποίηση του συνόλου της κοινωνίας, η εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας στις επιχειρήσεις και η ζήτησή της στη βιομηχανία, η ποιότητα των εναλλακτικών προτάσεων που προκύπτουν από τη μετάβαση σε πιο «*κυκλικές*» λύσεις, η έλλειψη δεδομένων και το εθνικό σχέδιο ενημέρωσης.

Μπορείτε να παρακολουθήσετε ολόκληρη τη συζήτηση [εδώ](#).